DISPUTATIO MEDICA
De
MARASMO

Quam
Indultu Amplissimæ Facultatis
Medicæ
PRO LOCO
In eâdem obtinendo
proponit

MICHAEL LYSERUS
Philos. & Med. D.

Respondente à meridie
FRIDERICO Ortlob/
OLSNENSI.
In Acroaterio Collegij Principum Majoris
Prid. Cal. Mart.

LIPSIÆ
Excudebat Johannes Bauerus.
M DC LVI.

SERENISSIMI AC POTENTISSIMI

DN. ELECTORIS SAXONIÆ

DN. NOSTRI CLEMENTISSIMI

IN PROTOSYNEDRIO ECCLESIASTICO

DN. PRÆSIDI

GENEROSO AC MAGNIFICO

VIRO

PROSAPIA NOBILISSIMA
VIRTUTE INCOMPARABILI
PRUDENTIA ADMIRANDA
SCIENTIA INEXHAUSTA
CORUSCANTI
RADIANTI
EXCELLENTI
REFULGENTI.

NEC NON
EMINENTISSIMIS ET EXCELLENTISSIMIS
EJUSDEM SENATUS

DNN. CONSILIARIIS

VIRIS

PLURIMUM REVERENDA DIGNITATE
MAGNIFICA AUTORITATE
ERUDITIONE SINGULARI
CONSILIIS SALUTARIBUS

PRÆCLARISSIMIS
AMPLISSIMIS
CELEBERRIMIS
FAMIGERATISSIMIS

ECCLESIÆ PROCERIBUS
REIPUBLICÆ COLVMNIS
MVSARVM NVTRITIIS

PATRONIS SVMMIS
FAVTORIBVS OPTVMIS
EVERGETIS BENIGNIS
PROMOTORIBVS MAXVMIS

IN FANO

AUGUSTÆ MNEMOSYNES

AD ARAM

ÆTERNÆ VENERATIONIS
IMMORTALIS OBSEQVII
CULTUSQVE NUNQVAM INTERMORITURI

EXIGUUM HOC
DEVOTI PECTORIS
MONUMENTUM
LUBENS MERITOQVE
ERIGIT

MICHAEL LYSERUS PH. ET MED. D.

C. A. N.

PRÆLOQUIUM.

uamvis naturalißimum ſit hominibus cunctis, inevitabilia morti perſolvere debita, attamen haudqvaqvam omnes, imò paucißimi ac vix centeſimus naturali morte defungitur. Hinc rectiſſimè olim Poeta cecinit:

Omnibus eſt eadem lethi via; non tamen unus
Eſt vitæ cunctis exitiiq; modus.

Non obſcurè ſanè id deprehendunt, qvi ſanandis ægris operam condicunt ſuam: qvot illorum in ætate tenerâ ac infantiâ, qvot in ætate vegetâ & juventute, qvot in crudâ ſenectâ, pauciſſimos certè in decrepitâ truculentæ mortis occumbere telis ſentiunt? Horum autem alij caloribus torqventur, alij frigoribus obrigeſcunt, ſqvalore torrentur alij; alij humore obruuntur, alij venenis trucidantur; multi ferro confoſſi purpuream evomunt animam: alij, qvos mitior fortuna reſpexit, ante ſenectutem ſenum more exucci debilem tandem expirant animulam, ac ita paulatim, ut Alexis decrepitus ajebat, moriuntur. De hoc ultimo genere morbi ſenio ex morbo, Maraſmum *qvod vulgò appellitant, in præſenti diſſertatione nobis ſermo erit: hoc ut fauſtè ſuccedat, adjuvet* Jova *propitius.*

THESIS I.

Marasmi vocabulum diversos Autores evolventibus dum occurrit, non semper eandem significare rem, ne in mente Autorum assequenda fallamur, præsciendum utique est. Germanus noster Hippocrates *Sennertus in Instit.* per *Marasmum* haud quidquam aliud intelligit, quàm lentum morbi progressum, dum ad mortem deducitur æger. Duplex enim cum morbi sit mutatio, vel subita vel tarda, & utraq; vel ad salutem, vel ad mortem: *quæ ad mortem paulatim fit morbi conversio Marasmus nominatur* modò laudatus inquit *Sennertus*: quæ tamen acceptio vocis cum ejus Etymologiâ non consentit, quod exemplo infarcti hepatis in hydropem immedicabilem desinentis verificatur.

2. *Marasmi* deinde nomine, *non quidem propriè, sed analogicè secundum Sebiz. Senectus* veniet, dicente *Tralliano: καὶ τὸ γῆρας μαρασμός ἐστιν ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν*, eamq; *Stagirita μάρανσιν* appellat, cum corpus naturali humiditate orbum emaciatur & exiccatur. Atque hæc vis Grajæ vocis est, deductæ sc. ἀπὸ τοῦ μαραίνεσθαι, quod propriè viventibus competere, metaphoricè autem & aliis, velut igni, attribui *Galenus l. de mar.* dictitat. Idem colligitur ex *Hipp. l. de nat. hom.* qui τῷ αὐξανομένῳ σώματι opponit, ὅταν ἄρχεται μαραίνεσθαι καταῤῥέων πρὸς ἀπεψίαν, quod *Foesius* vertit *cum declinante ætate marcescere incipit.*

3. Ab hâc significatione denominationem suam desumsit *Philippus* Medicus, qui citante *Galeno*, corporis hectico morbo confecti ac summè extenuati ariditatem *Marasmum s. Senium ex morbo* appellat, de eoq; librum composuit. Quem sequitur *Galenus*, cùm libro proprio cujus inscriptio *de Marasmo* tùm *7. & 10. Meth. Med.* eumq; si altas in corde egerit radices insanabilē statuit; quamvis & ibidem latius nonnihil accipiat & se juvenem, qui ita, intellige Marasmo, laborabat, sanasse scribat, ut annos aliquot supervixerit. Quæ etiam genuina in foro Medico vocis acceptio est, ut præter *Galenum* patet ex *Avicenna, Isaaco, Tralliano, Ætio, Aretæo Cappadoce* aliisq;.

4. Hic

4. Hic à *Tralliano* qvando consummatus est, cum additamento appellatur ὁ τῷ ὄντι μάρασμος: incipientem enim λεπτότητα ἢ ἀτροφίαν nominat: aliàs apud varios Autores varia etiam sortitur nomina. *Hipp.* φθίσιν appellat *l. 2. de morb. de internis affect. d. Gland. in l. Epid.* & sexcentis aliis in locis ac *de nat. hom.* qvod ante μαραίνεσθαι dixerat, cùm eadem verba repetit, per φθίνειν effert. qvamvis *Jacotius* Veteres & Hippocratem φθίσιν pro exulceratione pulmonis solùm habuisse contendat: tamen ex jam citatis locis contrarium elucescit, & *Autor finitionum Medicarum*, qvæ *Galeno* adscribuntur, φθίσιν à Græcis communiter dictam omnem corporis colliqvationem & extenuationem significare asserit, qvin & *Aretæus* ξυντετηκότας πυρετοῖσι χρονίοισι non impropriè φθισικοὺς nominari dicit. Alio nomine *Hipp. 6. Epid. s. 7.* marasmo affectos ξυμπεπτωκότες nuncupat, qvi exhausto humore resiccati sunt, reddit *Foesius*. *Avicennas hecticam senectutis* nominat.

5. Latini scriptores *Marcoris* nomine eum insigniunt, qvod Græcã vocem optimè explicat, qvia deficiente benigno nutrimenti succo ac fomentante calore marcidum flaccidumqve corpus redditur, qvæ vox *Galeni* interpretibus placuit *4. de caus. puls. & 1. de præs. ex puls.* pariterq; *Sennerto*, qvi *Marcorem* dicit *esse* corporis præ siccitate & alimenti defectu contabescentiam. *l. 2. Inst.* Non autem talis *Marcor* intelligendus, qvem *Zacch. l. 2. qvæst. Medico Leg. q. 13.* cum torpore & Caro pro Synonymo habet, cui affinis est *Marcor* ille, de qvo apud *Galenum 4. de sanit. tuend.* qvem Græcè κῶμα dici asserit, & cum somno longiore eundem facit, eandemq; utriqve causam assignat, qvæ tamẽ acceptio vocabuli insveta aliàs est in acroateriis medicis.

6. *Tabem* vocat *latinus Hippocrates l. 3. c. 22.* ejusqve tres constituit species: Atrophiam, Cachexiam, & Phthisin; quarum media è numero reliqvarum eliminanda aliqvibus videtur, qvod sæpiùs intumescentia, qvam concidentia corporis ipsam comitetur. *Tabidos Galeni interpres comm. in 3. aph. 10.* dicit, non solùm φθόῃ laborantes, sed & omnes qvacunq; de causâ colliqvefactos & macilentos, & communiter omnem extenuationem corporis, undecunq; proveniat, *Tabem* dici sustinet *Hol-*

 lerius

lerius Comm. in l. 6. Coac. f. 2. t. 13. Sept. Comm. in l. Hipp. de Aer. aq. & loc. *Macies* etiam nominandus Maraſmus, ſed cum addito *morboſa*, qvia & ſana corpora macilenta ſunt interdum; ſed idcircò in Maraſmum tantò procliviora. Nec immeritò *ſiccatorius morbus* ἀυαάντη Græcis audiret, niſi obſtaret *Hippocratis* autoritas, qvi *l. 2. de morb.* choleram ſiccam tali donat titulo: Sed & *l. de intern. aff.* ἀυαίνεσθαι τὸ σῶμα ἀπὸ λαγνείης ſcribit, qvod in Tabe dorſali evenire ſtatuit *l. 2. de morbis.*

7. Dicimus autem Maraſmum eſſe partium corporis inſignem concidentiam, à caloris nativi humidiqve earundem & præcipuè in corde conſumtione provenientem.

8. Deſcriptio affectus noſtri, quam hic damus, nata eſt ex *Trallianiana*, qvi Maraſmum conſummatum ita finit: τῷ ὄντι μάρασμος ἀπολεία τις παντελὴς τῆς ἐν τοῖς στερεοῖς ὑγρότητος ἀνίατος ἐστὶ, qvalem & *Jacotius* proponit: *Marasmus eſt, in qvo cum calore nativum humidum ſolidarum partium conſumitur.* Dicitur autem *Concidentia corporis*, qvod in eo partes corporis in ſe concidant & minores fiant: unde eleganter *Ariſt. 3. hiſt. anim. Cum animalia emaciantur, venæ fiunt venulæ, & nervi fiunt villi.* Ξύμπτωσιν, qvam alibi venarum exinanitioni tribuit, nominat *Hippocrates l. de hum.* qvod carnoſæ ac muſculoſæ partes ſubſideant, & cum anteà turgerent, jam extenuentur, corrugentur & exuccæ flacceſcant. Qvare hic affectus ſecundum *Gal. 9. de diff. morb. Heurnium, Epiph. Ferd.* morbis imminutæ magnitudinis accenſendus, qvia debita deficit magnitudo ad actiones partium exercendas neceſſaria: qvâ ratione & Celeb. *Sennertus* ἀτροφίαν, gradu ſaltem à Maraſmo diſtinctam, ad idem genus morbi refert, qvamvis & alibi inter ſymptomata facultatis naturalis recenſeat, qvoniam, uti inqvit *Heurn. Macilentia, dum nondum officit actionibus corporis, ſymptoma eſt: Poteſt autem in cenſum morborum venire, cum ingraveſcens eo pervenit, ut actioni corporis officiat.* Nos autem Maraſmum conſideramus ὑφ᾽ οὗ ἐνεργεία βλάπτεται, prout corpus, cui inhæret, ad actiones obeundas ineptum reddit, qvæ Morbi recepta eſt

defi-

definitio. Idcircò etiam dicitur *Insignis concidentia*, ne qvælibet leviuſcula extenuatio, actionibus nondum officiens, pro Maraſmo illicò venditetur.

9. Verum multipliciter actiones corporis lædit Marcor: vel qvod justo minores fiunt, & in conformatione concinnâ & magnitudine proportionatâ peccent partes: vel qvod ſicciores evadant; unde ſub hâc contemplatione morbis intemperiei adſcribitur, qvod faciunt, qvi ex *Avicenna Hecticam aldubul* ſ. ſummi gradus cum Maraſmo torrido pro convertibilibus agnoſcunt. Hinc & *Epiph. Ferdin. Morbum tabificum* ſ. Phthiſin vulgò dictam, *in triplici morborum genere constitutum* ſcribit: *malâ intemperie, ſolutâ unitate, & imminutâ magnitudine.* Diverſus enim conſiderandi modus, diverſa morbi capita Maraſmo aſſignat. Tamen Morbum nos eſſe ſtatuimus, qvia hoc ejus vitium maximè eſt conſpicuum, & potiſſimũ in ſenſus incurrit, non tamen alterum excludimus, qvod ipſi indiſſolubili nexu copulatur.

10. Oritur hæc corporis concidentia à caloris innati humidiq; in principe corporis parte conſumtione, ſ. ob diſſipationem illa eveniat, ſ. ob ſuffocationem, ſive ob aliam cauſam: de qvibus paulò poſt erit diſpiciendum.

11. Differentiæ Maraſmi qvæ jam expendendæ tres præcipuè nobis occurrunt: *Ratione temporis* alius eſt *Incipiens*, qvi adhuc eſt in fieri, qvemq; *Trallianum* ἀτροφίαν & λεπτότητα nominare ſuprà diximus: alius *Conſummatus*, qvi ſummum perfectionis ſuæ gradum attigit; Hæc differentia, qvidem ſaltem majoris & minoris ratione eſt, attamen in prognoſi & curatione inſtituendâ præclarum habet uſum, qvòd ille curationem admittat, hic verò prorsùs reſpuat.

12. Deinde Marasmus *ratione ſubjecti* eſt vel *Univerſalis*, qvi totum corpus omnesq; partes obſidet, ac phthiſi ſpeciatim dictæ & perfectæ ſemper ſociatur, qvando totum corpus exiccatum torridum macrumq; adeò redditur, ut exta viventis ad Solem inſpicere liceat, ceu *Comicus* macie confectum deſcribit: talem phthiſicum emacratum in Illuſtri Leucoreâ vidimus, qvi poſt obitum diſſectus, vix ſcalpella cruore tingebat: vel *Parti-*

cularis, qvi membrum qvoddam separatim occupat, uti is, de qvo sacer codex ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα: vel is, cujus meminit *Forest. l.10.observ.* sed hunc brevitatem amantes studiô in nostrâ disputatione sicco pede præterimus.

13. *Respectu causarum*, prout vel calefaciendo vel refrigerando Marcorem inducunt, denominatur alius *Calidus*, qvem ingeniosissimus *Duretus è Philippo* περιφρυγῆ, *Galenus* πυρετὸν μαρασμώδη appellat, & ardentes corporis affectiones inseqvitur; qvales sunt Causones, Febresq; omnes hecticæ aut colliqvativæ: alius *Frigidus*, qvi debilitato à causis nimis refrigerantibus calore suboritur, corpusq; sensim tabefacit; Seu potius, cujus siccitati frigiditas conjungitur, veluti caliditas in altero; unde *compositus Galeni Marasmus* nascitur: si enim solius siccitatis excessus fuerit, *simplicem* esse *Marasmum* arbitratur, qvod tamen non placet *Rabbi Moysi* existimanti, non consistere posse siccitatem solam absqve excessu alterius qvalitatis, cui & *Mercurialis* suum tribuit assensum.

14. Frigidum Marasmum Autores porrò dividunt in *naturalem & adventitium*. *Naturalis* est, qvando corpus procedente & declinante ætate secundum naturam exiccatur & attenuatur. Calor enim corporis nostri flammulæ instar (qvam similitudinem tamen redarguere conatur *Galenus*) nunqvam otiosus continuò humidum, in qvo residet, depascitur, in cujus locũ aliud non ita bonum succedit, unde benigno illo succo exhaustæ partes marcescunt, Marasmumq; naturalem, silicerniis proprium mortisq; prænuncium, accersunt. Sed qvia hæc inevitabili fati necessitate mortalibus cunctis obveniunt, Medicus, ea ut curet, non curat, nisi fortè maturiùs obrepentem Marcorem retardare conetur. *Adventitius* verò is est, qvi non decrepitos senes, sed juvenes ac ætate consistentes, à causâ aliqvâ morbificâ oriundus, invadit & *Senij ex Morbo*, vel *Philippi Senij* nomen acqvirit, qvod nostræ est considerationis. Hujus igitur origines paulò altius repetamus, causasq; illius studiosiùs rimemur.

15. Verba hæc in definitione tradita, *à caloris innati humidiq; in partibus & præcipuè in corde consumtione*, omnem causarum

rum seriem uno intuitu exhibent. *Qvicqvid enim efficit, ut calor auctus alimentum sibi præripiat, & ita seipsum ante id tempus, qvod secundum naturam attingere poterat, consumat, μάρανσιν invehit,* solidè scribit *Erastus.* Primaria e. & præcipua causa est Cordis calidi humidiq; jactura: Continens autem *ejusdem in partibus absumtio.* Hinc Cl. *Conringius* marasmum fieri docet, qvia calor, qvem accipiunt partes, siccus est nimium nec multo humido emollitur. Perdoctè *Gal. l. de mar: Si corporis totius affectus tabes, affici animal sine Principis passione neqvit. Propterea tabidis siccari cor oportet:* atq; hinc Marasmum *Corruptionem ex siccitate* appellat. Etenim Cor fons est calidi & humidi, in qvo animalis vita consistit, & sangvinem, si non conficere, tamen perficere, cunctisq; partibus per arteriosos canales distribuere debet. *Hi fontes igitur ubi resiccati fuerint, moritur homo,* ait *Hippocrates,* Non enim subministratur ὑπέκκαυμα corpori reficiendo & ita necessariò resiccatur, nisi commodâ humectatione temporius ipsi subveniatur, qvod *proximæ causæ* rationem sustinet. Hujus autem causæ in Corde hærent affecto, vel per πρωτοπάθειαν, si affectus aliqvis gravior nobile hoc viscus affligat, vel per δευτεροπάθειαν, si alibi in corpore labes sit, qvæ cordis robur, subtracto necessario alimento, vel pravo subministrato, infringat. Cordis igitur latebras primum excutiemus propositam ac principalem causam indagaturi.

16. Gravem affectum Cor perpeti non posse communis ferè omnium *Aristoteli* suffragantium est sententia, qvam examinat *Casp. Barth. in Controv. Anat.* nec undiq; experientiæ respondere docet. Siqvidem intemperies magnæ Cor sæpenumero diutissimè affligunt, ac tantum non exedunt, eæq; sunt, qvæ nimium perseverantes in Marasmum hominem præcipitant: cum qvævis intemperatura non brevi cessans apta sit evertendo nativo calori, qvo valde debilitato, senium ex morbo inducitur, lentoq; gressu ad mortem deducitur homo.

17. Calida intemperies duplici modo vitali principio infesta est. 1. Humores in sangvine adurendo, unde copiosus bilis proventus: Dulcia enim velut sangvis acriori calore excocta amarescunt juxta *Galenum,* Amarum autem biliosum, ut

inquit

inqvit *Hippocrates*, qvod calorem nostrum corrumpit, & humores fundit, idq; contingit in febribus colliqvativis, Causo & aliis: Calescente enim corpore humiditas maximè eliqvatur, inqvit *Hipp. l. de morb.* ac inde oritur Marasmus torridus, qvem tandem excipit frigidus. 2. Calorem insitum ob nimium fervorem dissipando, ad mentem *Epiph. Ferd.* Dum enim in humidum partium debacchatur calor nocivus, radicali etiam humore gravia infert damna, in qvo cùm hæreat calor insitus, eo pereunte, hic qvoqve subsistere neqvit: imò & tota substantia cordis ab immoderato calore absumi potest, si fidem tribuere velimus *Telesio 5. Rerum natur.* & *Zacut. Lus. obs. 142.*

18. Duos hic statuit Marasmi gradus, ab hâc causâ prodeũtes, *Mercurialis qvando* scil. *vel nondum ex toto absumta est humiditas, vel tota est dissipata, ita ut concidant vires.* At si rem accuratiùs ad veritatis normam expendamus, posterior gradus neq; torridus neqve syncoposus, ut ex *Galeno* eum nominat, Marasmus dicendus, sed Mors ipsa. Nam si ex toto consumta est humiditas primogenia, qvibus carceribus conclusus fuit nativus calor, ne simul in auras abiret? Subjectum ejus est, in qvo residet, nec ab eo absq; discrimine vitæ unqvam separatur. Meliùs longè *Sennertus, Ætate,* inqvit, *procedente paulatim pabulum illud caloris humidum radicale absumitur & exiccatur, ita ut tandem humido planè absumto, ipse etiam calor, cum qvo se sustentet non habeat, extingvatur & Mors naturalis seqvatur.* qvod si corpore secundum naturam constituto, calor superesse absumto humido neqvit, qvomodo id possibile in corpore ægritudinibus emaciato?

19. Frigida cordis intemperies omnes ejus actiones vitiat, caloremq; obtundit ac suffocat, unde immediatè & per se, ut loqvitur *Forestus*, nascitur Marasmus frigidus, Hectica senectutis *Avicennæ*, cum in Cor temperamentum senum ante senectutem introducatur; eoq; faciliùs, si siccitas, senibus propria, adjungatur: unde Melancholici, qvorum talis est temperies, proniores in hunc affectum aliis, *Forest. l. 4. Obs.* eosq; vix senectutẽ attingere observam9. De *Siccatis* excessu, qvod inde seqvatur Marcor, res clara est, redditur enim Cor minus aptum ad motum

motum & ea propter minus poteſt ſangvinem adducere vel expellere, unde defectus ſangvinis in corde & nativi ejus ignis extinctio per μάρανσιν, ac per ſeqvelam etiam in partibus, qvod calor, qvem accipiunt, ſiccus nimium ſit nec multo humido emolliatur, uti è *Conring. de Cal. inn.* modò allegavimus.

20. Maraſmus porrò oritur à venenatis & occultâ potentiâ operantibus caloremq; nativum Cordis infeſtantibus ac peſſundantibus cauſis, qvas per *vapores malos* expreſſiſſe puto *Avicennam*. Comprobant id, qvi amatoriorum poculorum vim experti, & præter dira alia ſymptomata maraſmum pariter perpeſſi ſunt. In Barone Bohemo Bononiis operam literis navante annotavit *Scholzius*, qvod Philtro accepto contabuerit totus, ac tandem mortuus ſit. Malignitas huc jure meritò refertur. Proprium enim eſt maligni & peſtilentis caloris, inqvit *Schol. Thevarti in Epid. Ball.* ut urat, corrumpat & liqvefaciat corpus. Id experientia didicimus his temporibus, in qvibus ſæviit in vulgus febris purpurata, nam qvi evaſerũt, *ferè omnes tabuerunt, nec deſiit febris, donec corpus qvaſi exhauſtum aridum & ſqvalidum redditum fuerit, ſicq; remanſit ſola corporis* ὑπογραφὴ, *ſolus* σκελετός. *Hippocrates* etiam in peſtilenti illa conſtitutione, de qva *3. Epid. ſ.* 3. agit, *maximè & graviſſimè tabem afflixiſſe & plurimos interemiſſe* narrat.

21. In Corde deniq; *alij morbi* ſi hæreant, ſive vulnera fuerint ſ. ulcera ſeu tumores, niſi repentinam mortem inferant, ut *ap. Poter. Cent. 3. obſ. 59.* Marcorem producunt, calorem ejus ſenſim imminuendo. In apertis cadaveribus fuiſſe aliqvoties reperta in corde *apoſtemata* frigida, qvæ ſenſim tabem invexerint, teſtatur *Joubertus*. Et nos in canis pellucidi inſtar laternæ punicæ, ut *Comici* verbis utar, Corde *glandem* plumbeam exilem vidimus, qvæ canem non occiderat, ſed ad maciem deduxerat.

22. Ad intemperies Cordis generandas immediatè faciunt ex rebus *non naturalibus* præcipuè Aer & Affectus animi, de qvibus hic agendũ, reliqvæ alibi tractandæ. *Aëris* Effectus, qvia ſine attractione ejus ne momento qvidem, dicente *Ariſt. de reſpir.* vivere poſſumus, ſingulis momentis percipit Cor noſtrum, qvod fœtidi vapores, ſyncopen ſæpè inducentes, teſtatum faciunt;

ciunt; per pulmones enim ad cordis finiſtrum pergit ventriculum, & ſangvinem ſubtiliorem reddendo ſpirituum elaborationem juxta *Sennertum* aliosq; promovet: ſed qvi exceſſus illius ad Maraſmi productionem commodiores ſint, è conſtitutionibus anni temporum venatur *Hipp. & 3. aph. 16.* proponit, inqviens: ἐν τοῖσι αὐχμοῖσι φθινώδεες. Sqvalidus enim aër pulmones ac Cor inflammat, & niſi confeſtim reſtingvatur incendium, torret ac marcore conſumit. *Zacut. Obſ. 142.* Hinc ut *Petrus à Coſt. de nat. novi orbis* refert, graviſſima experiuntur accidentia ac ſæpius, veluti igne toſti, moriuntur, qvi *Periacaccam* novi orbis excelſiſſimum montē conſcendunt, qvod aër ſubtiliſſimus & præcalidus humidis exhalationibus deſtituatur.

23. Animi affectus vehementer cor afficere fidē faciunt, qvi ex nimio gaudio derepente mortui conciderunt. Exēpla habentur in *Val. Max.* memor. aliisq; Autoribus: Præcipuê hic valent, Mœror, Invidia ac Iracundia. In *Mœrore* qvidem ſ. triſtitia, ut pereleganter ſcribit *Ren. des Cart.* vincula ſentiuntur circa Cor, & ſtiriæ, qvæ illud congelant, & ſuam frigiditatem reliqvo communicant corpori, unde non dubium, durante tali affectu Marcorem ſecuturum eſſe, qvod qverebatur ille apud *Comicum*:

Ego qvi tuo mœrore maceror, maceſco & tabeſco miſer.

ac Cor exedere mœrorem nimium, *Pythagoras* qvoqve non ignoravit, & exemplo ſuo comprobavit *Caſimirus* Marchio Brandeburgicus, cujus mœrore confecti Cor pyri toſti inſtar repertum eſſe, recenſet *Melanchth. l. de An.* Marcorem autem inde naſci docet *Gal. l. de præc. ad Poſth.* & mœroris cauſa ſublata ſanari. *Invidiæ* vires *Horatius* bellè expreſſit, inqviens:

Invidus alterius marceſcit rebus opimis.

Talesq; ex macie agnoſci putat *Ovidius* de Invido ſcribens:

Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto.

Exerit autem vires ſuas perinde ac Triſtitia, ex qvâ & odio mixtus eſt affectus, ut rectè cenſet *Carteſius.* *Iracundia* ſangvinem omnem exagitat, qui inde incaleſcit, hic calor Cordi communicatur, illiqve præprimis noxius evadit, atq; noxa toti corpori communicatur: unde tremores excandeſcentium proveniunt, ac nonnunquā epilepticę convulſiones, imò mors ipſa notante

Zacut.

Zacut. Obs. 147. qvam horarum duarum spatio sustulisse ægrotum vidit *Ant.* van der Linden.

24. Hactenus enumerati in Corde residentes affectus proximarum causarum rationem habent; cur sangvis in corpus non diditur atq; necessaria alitura perficitur: secundariò autem ac remotè eæ qvoqve concurrunt causæ, qvæ cordi alimentum (sangvinem sc.) subtrahunt, qvod non sine plurimâ vexatione partium, qvibus digestio celebratur, ut *Aureliani* verbis utar, accidere potest.

25. Per δυστεροπάθειαν igitur Cor afficitur, ejusq; calidum innatum labefactatur, si debitum ei ὑπέκκαυμα, ut *Hippocrates* appellat, sangvis videl. probus & restaurationi partium idoneus surripitur. Rectissimè idcircò *Solenander*: *Si modicum vel nihil sangvinis boni generatur, macies & ἀτροφία in toto corpore nascitur.* Et sangvinis defectum materialem Marasmi causam tradit *Montanus*. Deficit autem sangvis bonus, vel qvia non generatur, vel pravus gignitur, vel genitus absumitur. Tres ideô causæ adducendæ erunt, qvas ordine, prout à primâ cibi assumtione ad perfectionem usq; sangvinis se subseqvuntur, exponemus.

26. Ut sangvis *conficiatur* in corpore, tàm causâ efficiente, qvã materiâ ex qvâ, opus est ad nobile hoc ac tantoperè necessarium opus exeqvendum. *Efficiens* Principale, ut omnium naturalium actionum, ita & hujus, anima est suis facultatibus instructa, qvæ non mutatur, juxta *Sennertum*, attamen diversimode operatur, prout instrumenta iisqve inserviens calor tàm insitus, qvàm à fonte caloris influens, ministraverint. Qvoad *materiam*, omnes unanimi Consensu adstipulantur *Avicennæ* dicenti: *Materiam sangvinis esse id, qvod in nutrientibus temperatum & in potibus bonum*; ubi nutrientium nomine *cibaria* venire manifestum est: Hæc igitur convenienti copiâ assumenda, sin minus, contabescit corpus & marcescit. Si enim, uti verè pronuntiat *Avicennas*, *Cibi actio est augere augenda, & restaurare omne deperditũ ex dissolutione corporis & ad pristinum statum deducere*, illo deficiente, qvid instaurabit deperditum? qvid resarciet id, qvod continuâ exhalatione, (qvæ ex observatione *Sanctorij in staticâ* crasso-

rum ac visibilium excretione sextuplo copiosior), corpori decessit? Sanè absq; dubio Marcor imminebit! Suo id testantur exemplo, qvi diuturnâ abstinentiâ, sive studio ob fingendam sanctimoniam, sive ex naturali aversione, confecti, tabidi tandem vitam finiêre. Talem vidimus, cùm in praxi Veronæ famigeratissimum Medicum *Petrum à Castro* comitaremur, qvæ melancholica ex morbo facta, post partum, qvem inscia ediderat, per annum integrũ nihil aliud, qvam morsiunculam panis sicci singulis interdũ diebus, interdũ alternis assumebat, ac tandem, qvæ habitior prius pugilis instar erat, exucca, sceleto pelle obducto, qvàm homini similior, lecto affixa lethaliter decũbebat. Similia exempla videas licet ap. *Schenckium, Donatum, Joubertũ* & alios. Sed mirandum, qvod de puella Consolentanea narrat *Citesius*, qvæ, qvadriennio servans jejunium, solo abdomine exaruit & contabuit, ac nihilo secius domesticis negotiis, huic sexui convenientibus, perfuncta fuit.

27. *Potûs* etiam ratio habẽda est, qvi si *nimius* fuerit, calorẽ nativũ obruit & suffocat: Si *nullus* fuerit, tot malis mulctat corpus, qvot utilitates alias à *Sennerto* desciiptas præstaret: hinc malè sibi consulunt, sobriè admodum in pastu bibentes: pessimè; nihil omninò sorbillantes. Si *frigida* qvoqve hauriatur corpore præter modum excalefacto, damnosissimum est & calor naturalis suffocatur, juxta *Celsum*. Subitaneam mortem inde secutam observavit Lutetiis *Foresius annot. in 6. Epid. s. 8.* ac *Galenus l. de Mar.* ait: *Immoderatus frigidorum usus, & non congruum tempus, vel ambo simul, affectum excitare possunt.*

28. Remota hæc est sangvinis materia, qvæ ut proxima fiat variis elaborationibus, coctionibus, mutationibusq; indiget. Primò in ore, *dentiũ* ope, velut in molendina, comminutus, qvod properanter fieri vetat *Avicen. Cant. part. 2.* & ita nonnihil alteratus, ut *idem* habet *1. primi. doct. 4* in ventriculum per gulam descendit, ubi maximam suscipit mutationem & in chylum vertitur. *Hic sæpè morbus est, qvi tabem universi corporis & gignit & fovet* scribit *Solenander*, cui assentitur *Forestus*; *nilq; magis maciem totius efficit post Cor, qvàm ventriculus*, asserit *Galenus 8. meth.* Hujus igitur coctio si malè administretur, mille nocu-

menta

menta in corpus redundant: ubi causa qvandoq; in objecto seu cibis, tàm crassis & coctu rebellibus, qvàm non debito modo assumtis hæret; sæpius in ipso organo latitat, ejusqve calor potissimum, qvo omnis coctio in corpore perficitur, accusandus: qvi debilitatur ob frigiditatem ventriculi ortam vel ex intemperie frigidâ propriâ, vel ex partium calorem contribuentium læsione, ut enim ventriculus ritè concoqvat, opus habet juxta *Avicennam l. c. calore membrorum qvæ ipsum circundant; à dextrâ Hepar, à sinistrâ Lien, ab anteriore parte Zirbum adipinum, superius Cor mediante diaphragmate ab eo calefacto.*

Tantæ molis erat chylosum condere succum, ut ab omni fere viscere mutuaretur calor ad coctionem adeò necessariam moliendam, unde ille, cui omenti solùm portio ob egressum è vulnere apud *Galenum* resecta erat, frigidum patiebatur ventriculum, ac fasciatum abdomen gestabat.

29. Hinc oritur Marasmus: uti etiam ex intẽperie siccâ, unde 7. *meth. Galenus* ait, *siccus & gracilis admodum est redditus propterea, qvod ventriculus ejus ex siccâ intemperie malè concoxerat.* Deficit enim in eo succus necessarius ad diluenda edulia, qvem ex tunicis ventriculi derivat & pro summè necessariâ ad coctionem materiâ venditat *Back. de Corde.* Intemperies calida, qvia calorem ventriculi dissipat & corrumpit, frigidorum humorum proventum adjuvat, sed & torridum Marasmum producit, qvando cibos adurit: qvod non mirum, qvoniam & tunicas ventriculi tali fervore veluti igne ustulatas observatum *Panar. Pentec. 1. obs. 20.* Si etiam Ventriculus abscessu laboret, ut habet *Piso de colluv. seros.* aut ob aliam ejus angustiam vitiosam cibi iterum evomantur, aut irritato ob exulcerationem ventriculo incocta per pylorum in lienteria deturbentur, succo irriguo defraudatur Cor & successionis jure partes qvoqve, ac marcescunt. Qvod perforato aut exeso aliqvando ventriculo accidere videmus. *Sept. Com. de Aer. Aq. & Loc.*

30. Verùm neqvaqvam satis est elaborari in ventriculo chylum, *deferri* ulterius debet ad alias partes, ut in sangvinem convertatur. Descendit igitur per gyrosos intestinorum ductus; non enim venis, qvæ ad ventriculum tendunt, distribui-

 tur,

tur, ut voluit *Galenus*, ipsumq; secutus *Piso*, nec tenuior ejus pars ad lienem per ductus hactenus incognitos amandatur, juxta *Cl. Conringium*, sed omnis pylorum egressus ac choledochum vas, (qvod subire chylum malè censuit *Gassendus*) præterlapsus à lacteis venis recipitur, qvod si non fiat, materia proxima sangvini generando surripitur, ac Marasmus conseqvitur. Hoc est qvod *Galenus 10. meth.* dicit: *A Jejuno & Colo marasmum fieri:* qvoniam scil. vel mucore obsita sunt; qvalem *Heurnium* curasse, & pituitâ instar intestini cujusdam tubulatâ exclusâ persanasse legi; vel ulcere infestantur, ut moram chylo excolando non concedant; vel cicatrice magnâ post ulcus grave dysentericum incrustata fuerint, unde aditus ad oscilla lactearum occludatur. Absumitur qvoqve cibus in intestinis propter vermes ibidem stabulantes. *Zacut. Obs. 133.* ac maximè lumbricum latum, *qvi enim eo laborant, eorum corpus emaciatum & imbecillum redditur*, inqvit *Sennertus, 3. prax.*

31. Dato autem ingressu in vasa lactea, in progressu impediri multifariam potest: à crassis succis illa infarcientibus, à *mesenterio* scirrhoso & tumoribus consito, juxta *Spig. de hum. corp. fabr. l. 6.* cujus præclaram historiam legas licet apud *Fabric. Hild. 1. Cent. Obs. 70.* à *Pancreate*, qvod lacteis, per qvas chylus transire debet, insternitur, simili modo affecto, uti de Pancreate lapidoso recenset *Panar. Pentec. 1. obs. 44.* tametsi vomitio qvoqve semicoctorum malum auxerit. Hic autem inter Doctores nostri seculi contentio oritur, qvò ulterius tendat chylus & an ad Hepar Corve commeet? Nos exercitii gratia Recentiorum sententiam proponemus, & excutiendam disceptationi exponemus. Simile itaq; obstructionis impedimentum oritur, si in vertebris metaphreni nascantur calli, aliive tumores gignantur, vel eædem luxentur, ita censente *Th. Bartholino Celeberrimo*, mihi nunqvam sine honoris præfatione nominando *in Histor. Anat. de Lact. Thor. c. 14.* ac præcipuè in λορδώσει, qvod suboluit *Riolano in responsione ad Pecqvetum*, ejusqve historiam habet modò laudatus *Hildanus*, qvamvis & in illo decumbente frusta vertebrarum pulmonibus infixa ad maturandam contabescentiam plurimum juverint. Hoc qvotidianâ

constat

constat experientiâ; gibbosos ferè tenui corporis habitu esse præditos, nec satis augeri, qvod à malâ nutritione provenit, cujus causa qvoqve in depravationem hujus canalis commodè rejicitur, dum vel nimis tenditur, vel coarctatur, vel comprimitur, vel alio modo læditur. Hic qvoqve canalis si à torrido Cordis aortæqve, qvibus subjacet, calore exiccatur, alimenta difficulter transmittit: hinc fieri arbitror, qvod febres ardentes tàm facilè in marasmodes transeant, & corpora, remittente qvantumvis febre, ægerrimè reficiantur. Tenuissima est membranula canalis hujus, exiccationi apprimè obnoxia, cum ossibus adhærens paucâ investiatur pingvedine, & idcircò non ita facilè iterum humectatur.

32. Hâc conductus ad Cor chylus ad mentem Neotericorum in sangvinem excoqvi debet, cujus vitia suprà satis exposuimus. Non solum autem Cor sed & alia corporis viscera ad sangvinis generationem suum contribuere symbolum existimant. *Nam eam non ab una parte s. instrumento, sed à pluribus perfici* scribit *Backius l. de Corde.* & viscera mutuam navare operam & in unum finem, sangvinem nim; & conficiendi & perficiendi, conspirare tradit *Cl. Mœbius de us. lienis.* Ista ergò si suo officio sinistrè fungantur, pravum producunt sangvinem, eorumq; læsio in Marasmo non flocci facienda. *Hepar* nobile illud viscus *Galeni* ac ob sangvificationem tantoperè celebratum, dum sangvinem ex intestinis refluum non rectè alterat, (non tamen per easdem portæ venas cum sangvine chylum ad hepar deferri largior *Harveo de gen. anim.* aut *Riolano*, qvi lacteas pro propaginibus venæ portæ falsò reputat) ac bilem non separat; aut frigidius, non satis ventriculum fovet; aut calidius, eundem torret, ejusq; calorem dissipat; aut obstructum, sangvini transitum negat, ad Marasmum facilè hominem deducet. *Vide Jacot. Comm. in Coac. l. 6. s. 2.*

33. *Lien* si fermentum acidum, non qvidem ad ventriculi coctionem; sed totius massæ sangvineæ, censente *Kypero in Inst.* tàm in hepate, qvàm ipso corde fermentationem, non probè suppeditet, sangvis crassior redditur, atq; obstuctiones, fœcundos Marasmi parentes, suscitat. Nec hinc excludendi

pulmo-

pulmones, qveis primas in hoc negotio attribuit *Backius*, ob qvorum excedentem caliditatem vel exulcerationem Cordis calorem depasci, & hinc hecticas Marasmodes & φθίσεις horrendas procedere, ſiccoq; & calido pulmonum intemperamento ſuccedere, uti loqvitur *Galenus*, meridiano ſole clariùs eſt. *Renibus* etiã affectis ac exulceratis Tabem naſci ex *Hipp. de intern. affect.* diſcimus: putrida enim continuò exhalantia μιάσματα lentam procreant febrem, Cordis calidum debilitantem, atqve hâc ratione, ſicut etiam dum ſalſum excrementum à ſangvine non ſecernunt, Marcorem inducunt.

34. Qvæ pariter vitia ad ſecundum genus cauſarum remotarum, qvæ ſangvinem *depravant*, referri poſſunt. Sed his omnibus valentior & freqventior eſt *calida* totius *intemperies*, in febribus præcipuè conſpicua, ubi calor iſte vehementior non ſolum nutrimentũ corporis abſumit, ſed etiã igneam imprimens qvalitatem corrumpit, bilioſoq; ſucco contaminat. Sunt & alia plurima, qvæ ſangvinem inqvinantia nutritioni totius incommodant: Si nimirum *extrementa* non ſeparentur, vel in inteſtinis, vel in aliis viſceribus huic negotio à naturâ deſtinatis, vel in habitu corporis, vel ſangvis ab aliâ qvalitate pravâ contaminetur. Salſis humoribus & inde natis deſtillationibus magnam vim eſſe ad conſumtionem totius corporis tradit rectè *Ballon. l. 1. Conſ.* Siccandi enim facultate magis qvam alii humores corporis pollent: atqve hinc Salem turgentem cauſam eſſe Tabis hecticæ cum Chymicis ſtatuit *Fab. Panchym. vol. 4. l. 4.*

35. Contaminatio ſangvinis præ cæteris in *Scorbuto* manifeſta eſt, ubi interdum corpus ita emaciatur, ut vix cute & oſſibus hæreat, ſcribit *Sennertus tr. de Scorb.* Nec minus in *morbo Neapolitano*. Hoc enim affectu conflictantes ac diutiùs preſſos, exuccos tandem & marcidos impuram animam efflare obſervamus. Eleganter hâc de re *Mercatus in Conſ. Gallica affectio hoc ſecum habet conjunctum, ut in Marcorem laborantes de-*

ducat

ducat, qvoniam partes corporis omninò respuunt alimentum illud Gallicum poris immersum, & ob id cum eo non alantur, & aliud non suscipiant, qvia omnes humores eodem vitio sunt infecti, necessariò consumto humido arescunt & consumuntur.

36. Tandem sangvine vitale principium privant, qvæ elaboratum *absumunt*, ut in sufficienti copiâ partibus tribui neqveat. In incalescentia corporis nimiâ id evenire jam ante diximus. Multò magis id præstant manifestæ ac copiosiores utilium succorum evacuationes. Si plus prodeat humoris, qvàm de cibis ac potibus accessit, homo attenuatur, ait *Hipp. l. 4. de morb.* Ejus generis sunt, largæ profusiones sangvinis, tàm per nares, vel hæmorrhoides, qvàm per alias partes, qvæ cum periculo mortis contingunt in aneurismatis crepantibus; observavit Medicus maximi nominis *Petrus à Castro* in puella, intra diei spacium aneurismate rupto carnes consumi, ipsam gracilescere, lividam & cadaverosam fieri, cùm esset benè carnosa & rosei coloris. Huc pertinet copiosa seminis profusio seu Venus nimia, à qva *Tabes dorsalis Hippocratis* ortum ducit, qvâ *2. de morb.* *νεογάμους καὶ φιλολάγνους* divexari scribit, & eandem habet causam cum Tabe *Satyri* in Thaso de qvo *6. Epid. s. 8.*

37. Vocat autem tabem dorsalem, qvia ejus erat opinio, uti legere est, *l. de genit: Semen genitale per spinalem medullam à capite ad testes descendere*; hinc colligitur, freqventi repetitione exiccari illam, totumq; corpus marcescere; qvod qvidem lascivis, qvos ex surarum macilentia agnosces, & recens nuptis familiare est, sed an ob exiccationem spinalis medullæ fiat; non ita clarum est. Potiùs cum *Pet. Sal. Divers. in Com. in l. de morbis* dicerem: *langvorem & enervationem s. Tabem istam succedere ob spirituum resolutionem & ob alimenti utilis, cujus opulentia corpus defraudatur, surreptionem*, & idcircò ante tempus senescit, de qvo Lycoris conqveritur, dum de Amasia sua in hunc modum canit;

Jamq; alios juvenes, aliosq; reqvirit Amores,
Me vocat imbellem decrepitumq; senem.

Nec meminisse volet transactæ dulcia vitæ,
Nec qvod me potius reddidit illa senem.

Hesiodus igitur matrimonio abstinere jubet eos, qvi senescere cupiunt, qvòd uxor absq; titione urat virum qvantumvis fortem, *crudæq; tradat senectuti*, uti asserit l. 2. ἔργ. καὶ ἡμερ.

38. Solam hanc enumeratam Tabem pro dorsali Tabe *Hipp.* accipit *Mercurialis*, sed alias qvoq; reperire est in aliis ejus libris, licèt non nominatim eas expresserit. *l. de intern. aff.* Tabis meminit, qvando spinalis medulla sangvine repletur, vel qvando exiccatur ob denegatum affluxum sangvinis propter venas obstructas. *l. de loc. in hom.* qvando propter destillationem in eam decumbentem marcescit, de qva *& l. de gland.* Ἣν φθίσιν ποιέει καὶ μαραίνεται ὁ ἄνθρωπος ὧδε καὶ ὧδε καὶ ζώειν οὐκ ἐθέλει, qvare autem totus hinc marcescat homo, non ita facilè dictu est, nisi statuas cum *Glissonio in Anat. hep.* humiditatem qvandam alibilem in partes ad conservationem earum per nervos influere, qvod tamen solidissimè refutavit Magnus Apollinis Mysta *Bartholinus in Spicil. ex vas. lymph.* Aut cum *Pisone* per spinam à capite serum descendere dicas, humectandis instrumentis in corpore, qvæ irroratione perpetua egent, tanqvam siccitatis ab assiduis motibus imminentis, remedio.

39. Verisimile mihi videtur Tabem dorsalem ideo dici, non qvod læsio spinalis medullæ causa sit Marasmi totius, sed qvòd cum ea reliqvæ partes, præprimis si à destillatione fiat, simul afficiantur, (qvam in rem scitè *Cl. Barthol. l. c. Emaciantur subinde in paralysi partes, non vitio nervorum, sed à frigida intemperie,*) Noxa autem percipiatur potissimum in spina, & dolor ibidem persentiatur, qvod insinuasse videtur Divinus Senex *l. de loc. in hom.* unde denominationem fortè ipsi tribuit, sicut *4. Coac. & 6. aph. 60.* pariter φθίσιν ἰσχιαδικὴν nuncupat, qvæ marcoris initium inde accepit, uti explicat *Viscerus.*

40. Sed revertamur ad excretiones. *Diabetes* etiam interdum causa Marasmi evadit; *cùm plurima fuerit poti liqvoris egestio atq; corporis subinde per dies singulos extenuatio*, uti loqvitur *Aurelianus* χρονίων *l. 3. Hypercatharsis* idem præstat: violentum enim medicamentum primò qvidem humores deturbat,

sed

ſed tandem etiam ſangvinem ex *Hipp. l. de nat. hom.* unde neceſſariò corpus ſubitò contabeſcit. qvod vidit *Celeb. Petrus à Caſtro* in nobili fœmina, cui imperitus Medicus Elaterii veteris grana decem propinaverat, qvæ vix intra annum vires & habitum recepit. Similis evacuatio eſt, qvando in exulcerationibus articulorum *ſ. Meliceria acri* unctuoſus humor, juncturis illinendis deſtinatus, copioſiùs effluxerit, unde non ſolùm partis extenuatio, ſed & totius Marcor difficilimus oritur; qvod annotavit *Guil. Fabr. Hild. l. de Ichor.*

41. Sangvinem deniq; & ſpiritus abſumunt *vigiliæ* & exercitia *μᾶλλον τοῦ μετρίου γινόμενα* corpusq; ac Cor ipſum exiccant. *Hipp. 4. de morb.* Non tamen *qvies* nimis laudanda, qvæ calorem obtundit, & excrementorum retentione ſuffocat. Eleganter *Cous* Senex: *Si qvis iis, qvæ in corpore ad uſum facta ſunt, non utatur, ſed qvieſcat, morboſiora fiunt, & non augentur, ſed citò conſeneſcunt l. de Artic.* & qviete corpora effœminari ἐκθηλύνεσθαι ſcribit, qvam vocem *Galenus* explicat περὶ τῆς ἀσθενείας τῆς σὺν ἀτροφίᾳ τῶν σκελῶν ὅλων γινομένης *Com. in 6. Epid. ſ. 1.* Ac tantum de Cauſis.

42. Graviſſimus hic affectus vitæ caſtrum obſidens, illudqve, robore ex aliis morbis fracto, utplurimum invadens, funeſti certe eventûs timorem nobis injicit, ac tantò magis, qvòd Artis Principes *Galenus, Avicennas, Trallianus*, aliiq; pro deplorato eum habuerint, ac Maraſmum conſummatum inſanabilem pronuntiaverint: qvoniam ſolidæ corporis partes, ſecundum *Gal. Art. med. c. 59.* nullo modo poſſunt effici humidiores. Spe tamen aliqvâ adhuc nos erigit *Galenus*, qvi *5. met. med.* ſanari eum poſſe, qvi etiamnum fit, profitetur: Igitur inſtanti Morbo ſuâ prudentiâ obviam eat Medicus, ad præceptum Dictatoris *l. de nat. hom.* & hortatu *Actuarij* curando præveniat, anteqvam ſolida occupet, & omnia auxilia ſuperciliosè ſpernat. Hoc ut prudenter efficiat, tàm præteritum, qvàm præſentem ægri ſtatum accuratâ diligentiâ evolvat.

43. Si enim æger naturali temperie ad ſiccitatem inclinat, ſi habitu corporis raro & facilè perſpirabili eſt præditus, ſi πτερυγώδης eſt ex *Hipp. 1. Epid.* aut habeat ὠμοπλάτας ὅλας

ἐκφανέας ὅκως πτέρυγες ὀρνίθων, ut dicit *Aretæus*, magnam in Marcorem proclivitatem habet. De qvo eleganter *M. Tullius*, *Erat eo tempore in nobis summa gracilitas atq; infirmitas corporis, procerum & tenue collum, qvi habitus & qvæ figura non procul abesse à vitæ periculo putatur.* Si gravi idem aliqvo morbo, qvi præcipuè Cor infestat, laborat diutiùs, periculum est maximum, ne diuturnitate morbi fractæ Cordis vires contabescant, totiusq; corporis extenuationem secum trahant: *Talis enim imbecillitas ac virium infirmitas sola sufficit ad totius emacationem*, teste *Galeno Com. 2. aph. 28.* Si pariter copiosa aliqva præcessit evacuatio, qvæ benignum succum corpori subtraxit, de qvibus suprà prolixiùs actum, nec corpus ab alimentis reficiatur, metus est, ne corpori inducta Tabes sub extremâ Marasmi macie furat, uti *Helmontio* loqvi placet.

44. *Hæc* & similia si præcesserint, perpendenda est ægri præsens conditio, præsentiaq; signa sunt examinanda. Sed qvoniam Marasmus alius est torridus, alius frigidus, distincta utiq; habebit signa *diagnostica*. *Torridus* individuus comes hecticæ, qvæ tertium & summum ferè attigit gradum, ac parum ab eâ ex mente *Avicennæ, Æginetæ, Gorrei*, diversus, similia agnoscet ferè signa, qvæ breviter ex *Tralliano* translata hic annectimus: *Color floridus perit, & sqvalidus ob immodicum apparet calorem. Cutis frontis riget & tenditur. Palpebræ difficulter aperiuntur velut dormientibus ob debilitatem. Lemæ oculorum sicciores, Hypochondria tensa. Pulsus duri, parvi, crebri, debiles & graciles*, ταῦτα, inqvit, ἐναργῶς συνίστησι ἡμῖν τὸν μαρασμώδη πυρετόν. Eadem iisdem propemodum verbis proponunt *Serapio, Ægineta, Isaacus* & alii. Si autem depositâ caliditate in *frigidum* transeat Marasmum seqq. signis patefiet, qvorum plurima collegit *Montagn. Cons. 263.*

45. Primum & commune est *totius corporis insignis concidentia.* 2dum. Hinc subseqvens *cutis instratæ contractio & corrugatio*: corporis enim labentis est rugositas. *Hipp. 6. Ep.* qvæ corio similis fit *Trincav.* & aspera *Merc. l. 3. Cons.* ejusq; color depravatur & in plumbeum vertitur. *Epiph. Ferdin.* unde & ungves qvandoq; denigrantur, sicut aliàs fieri solet in frigidâ aëris

consti-

constitutione Id. 3um. *Hypochondria collapsa sunt & inania*, ut, dicente *Ægineta, si ventrem inspexeris denudatum, neq; intestinum neq; viscus ullum superesse tibi videatur*: qvalem depingit Consolentaneam puellam *Citesius*: qvod accidit, qvia partes nutritioni famulantes exhaustæ & aridæ subsidunt. 4tum. *Mucronatæ cartilaginis exiccatio & corrugatio*: qvam rectè *Merc. l.4. Cons.* pro signo habet, pro causa agnoscere renuit.

46. 5tum. *Corpus ad tactum percipitur frigidius. Avicenn.* Fons enim caloris exiccatus calorem roridum partibus elargiri neqvit. *Refrigeratio autem si ita violenta fuerit, ut tota omninò refrigerentur corpora indurescantq; signum extinctionis existit*, ait *Galen. 2. Prorrh.* κατάψυξις γὰρ μετὰ σκληρισμοῦ ὀλέθριον. *Hipp. 1. Coac.* 6tum. *Pulsus parvi, debiles, rari, tardi & duri.* Debiles & parvi, ob facultatis imbecillitatem, caloremq; nativum debilem: rari & tardi, ob usum imminutum: duri, ob instrumenti siccitatem. 7um. Eandem ob causam *Respiratio rara, tarda, ac parva* erit; neq; enim Cor refrigeratum multum ventilari desiderat. 8um. *Urinæ erunt paucæ, tenues & aqvosæ.* Paucæ ob humiditatis serosæ defectum: non tamen urinæ copiosè prodeũtes pro bono signo venditãdæ: nam & sola ejusmodi profusio, qvalis in diabete proruit, hominem ad Tabem & mortem tandem deducit *Senn. l. 3. prax.* Tenues & aqvosæ sunt, ob caloris defectum, qvi aliàs & excrementa corporis ad debitam reducit consistentiam. Albas, crassas, & pingves phthisin significare, habetur in regulis urochromocriticis, qvas ex Arabico transtulit *Kircherus*.

47. Hujuscemodi signa in corpore præsentia, præsentem Marasmum clarè indicant, qvæ leviora, eum adhuc in incunabulis latere, loqvuntur; cui propediem sedulâ curâ occurrendum, anteqvam vel *singultus*, qvem exitialem hic pronunciat *Epiph. Ferdin.* superveniat, aut *rigores* freqventiores oboriantur, hoc enim lethale *Hipp. l. 6 Coac. s. 2.* aut consummati marcoris signum *facies Hippocratica* accedat, siqvidem nulla spes evasionis restabit ampliùs.

48. *Causarum* signa, qvæ brevitatis gratia omitto, ex eorum capitibus repetenda sunt, ac exinde colligendum, qvantus

 fuerit

fuerit à natura recessus, qvæve in qvovis corpore prius amovendæ, qvàm ipsius Marasmi sanationem aggredi possis. Unde etiam conjicies an sanabilis vel insanabilis sit marasmus, monente *Galeno*. Qvâ ratione autem id effectum reddi debeat, paucorum foliorum spatio comprehendi vix possibile: breviter ideò ea delibasse, ac paucis indigitasse, in præsenti satis mihi erit. Plura ex Autoribus, qvi horum affectuum naturas tradiderunt, repetantur.

49. Indicationes ergò præservatorias primo expediamus: ideoq; si *defectus ciborum* causa fuerit, debitâ qvantitate offerantur: Si *Ventriculi intemperies* Marasmum induxerit, cùm ea, qvæ infra proponentur, adhibeantur: (*Eadem enim & ventriculi & totius siccitati medentur*, secundum *Galenum*:) cùm ventriculo specifica administrentur; laudat suum *Specificum stomachicum Poterius*, qvo se Medicum Marcore consumtum & à Medicis derelictum sanasse refert *Cent. 3. obs. 82.* *Montanus* hoc *ungventum* valdè commendat, qvod ℞it Ol. amygd. d. in qvo caryoph. cocti ℥ij Med. crur. vit. ℥j. Mast. ʒj. Si *à lentis humoribus*, qvi intestina obduxerunt, oritur, detergentibus utendum. Si *à cicatrice magnâ*, post dysenteriam gravem relictâ, vix curationem admittet. Si à vermibus, Castorei ℈j cum lacte exhibet *Zacutus* tanqvam probatissimum remedium.

50. Si ab *obstructionibus* in venis lacteis, mesenterio vel pancreate, aperientibus agendum. Præstantes sunt *Pilulæ aperientes Kyperi* qvæ ℞unt Gum. amm. ℥ß. Magist. ♂. Mag. ♄. ♂ati, Aloes succ. ãa ʒj. & dantur ad ℈j. It. Pilulæ ♀reæ Bontii. Nec minoris virtutis est *Spiritus Acidularum* ex ⊖ ⦶ & ♂te compositus vel Acidulæ artificiales, aut *Crocus ♂ aperiens cum succis*. vel. *Eßentia ♂. liqvida*, sed cautè & humectantibus castigata hæc adhibenda, ne siccitate suâ noceant. Si *à resiccatione ductus lactei*, res est soliciti plena timoris, nec non iis, qvæ universum humectant corpus, tollitur. Si *aliqva pars corporis v. g. hepar, lien, renes &c. principaliter patiatur*, oportet, dictitante *Aureliano*, congrua eidem morbo localia adhibere remedia, ac hoc pacto, contraria administrando, in reliqvis etiam affectibus procedendum erit.

51. Inpri-

51. Inprimis autem Cordi, utpote in qvo causa potissima & qvæ maximâ agendi virtute instructa est latitat, prospiciendum erit: Cujus morbi supra *th. 18. & seqq.* ordinata serie enarrati, avertendi: Intemperiei calidæ medelam suppeditabunt libri de febribus à tot Autoribus conscripti, ut in tanta ubertate ferè inops hæreas, sed præstabit, qvi cœteros in compendium & ordinem redegit, *Sennertus.* Pro intemperie frigidâ infra medicinas proponemus, uti pariter ad siccitatem contemperandam. Venenorum vim infringent alexipharmaca, ac philtri præcipuè *Ludus Paracelsi s.* Calculus humanus, experientiâ *Henr. ab Heer in Obs. spadanis.* Tumores cordis, ut difficilimam cognitionem, ita haud facilem curationem habent. Ulcera verò ejusdem insanabilia censeo omnino. Tandem ad curationem progredientes Indicationem illius ex humidi in partibus inopiâ seu necessario illam comitante subsidentiâ & imminutione petitam adimplere conabimur, Vitali, qvippe qvæ iisdem absolvitur in hoc affectu remediis insimul satisfacturi.

52. Triplici qvidem utitur Medicus *auxilio* ad profligandum è corpore morborum catervam, in præsenti autem Casu *Diætetica* primariam pollicetur opem. Nam qvia Marasmus senium ex Morbo est, *si nondum absolutum est*, inqvit *Galenus*, *sed propè fiens, resumtionem unicum curationis institutum habet, qvam & refectionem appellamus, & hæc corporum ariditas optimè alimentis reparatur. Chirurgia* enim hic parum commodi afferet, nam venarum incisio & qvævis sangvinis extractio meritò exulat; qvamvis in macris eam qvandoqve admittere videatur *Ballon. 2. Epid. & Eph.* ductus absq; dubio exemplo *Hippocratis*, qvi *5. Epid. Virum in Oeneade*, cujus corpus contabescebat, nec ab alimentis reficiebatur, sectâ per vices salvatellâ utráq; liberavit: qvod in secunda Tabis dorsalis specie fortè imitari possemus. Nec *cucurbitulæ* ex usu erunt, interiora enim prius humectari ac refocillari debent, qvam ad exteriora alimentum sangvinemq; attrahamus, qvâ de causâ & dropaces, sinapismos, ligaturas dolorificas, ac frictiones à principio repudiamus, qvæ alioqvin in partis privatæ marcore promtissimè succurrunt. *Picatione* tamen se Tabidum sanasse refert *Zac. Prax. adm.*

53. In

53. In diætæ ergò regimine noſtram locatam habebimus fiduciam, qvam ægro obſervandam proponemus, uti imbecillo corpuſculo proficuam cenſuerimus.

54. In aſſumendis primò ſeſe offert *Aër*, cujus exceſſus omnes ſedulo arcendi, præcipuè inæqvalitates, qvales in Autumno contingunt, unde *Hipp. 6. Epid. ſ. 7. Autumnum tabidis malum* pronunciat, & plures tabidos Autumno, qvàm vere, mori tradit *Epiph. Ferdin. Temperatus* ergò qværendus, qvi arte parandus, ſi naturâ talis non fuerit: *Siccitas* ſcilicet, transvaſatione aqvæ aut pavimenti conſperſione: *frigiditas* accenſione foci emendanda.

55, Secundum locum tenent *cibaria*: qvæ ægri vires reſarcire calidumq; inſtaurare debent, qvorum *conditiones* affert *Jacobus Pons in Canon.* inqviens. *1. Cibus ſit facilis digeſtionis, qvia calor debilis. 2. Sit multi nutrimenti, qvia extenuati. 3. Sit ſubtilis & penetrabilis ſubſtantiæ, qvia viæ, per qvas ferri debent, ſunt anguſtæ propter extenuationem.* Danda itaq; ſunt edulia πολύτροφα moderatâ qvantitate: πλησμονὴ γὰρ μᾶλλον τῆς φύσεως οὐκ ἀγαθὴ *Hipp. 2. aph. 4.* & fluida potius qvàm ſolida: qvia faciliùs refici potu ſ. potulentis *2. aph. 11.* & extenuatos citius liqvida ob diſtributionis facilitatem, qvàm ſolida recreant juxta *Plempium*. Igitur *carnes* à principio locum non inveniunt, ſed eorum, juſcula conſummata, ut vocant, parata è pulpâ caponum, gallinarum, perdicum, carne vitulinâ, coctâ in duplici vaſe ad putrilaginem & expreſsâ, qvæ præſtantiora evádent alterata humectantibus, betâ, borragine, endiviâ, ac cor roborantibus & calefacientibus aromatis, Cinnamomo & ſimilibus.

56. *Teſtudinum* carnes commendat *Heurnius l. de morb. pect. Cochlearum* carnes laudant alii:

Intritas vino cochleas hauſiſſe juvabit,

Q. Seren. ſcribit. Sed juſculum illorum potiùs tabidis prodeſſe exiſtimat *Merc. Sennertus* autem partem illam, qvam *Ariſt.* μήκωνα appellat, ex uſu eſſe cenſet; qvod tamen pernegat *Silvaticus*, & mihi etiam alia edulia melioris notæ magis ad palatum eſſent. Crudarum *oſtrearum* eſu fœminam Marcore confectam reſtitu-

restitutam sanitati apud *Tulpium in Obs.* legimus: fortè qvia lacteorum oscilla, lentis humoribus referta, succo illo salsuginoso, qvi in ostreis continetur, ab infarctu liberata fuerunt. *Angvillas* visciditate Salem turgentem hecticorum probè refrænare existimat *Faber in Panch.* *Avicennas* autem cibos rectè reprobat, in qvibus est viscositas, levi enim negótiô obstructiones pariunt.

57. *Panatellæ* qvoq; Italorum, è jure carnis, pane triticeo tosto comminutoq; ac vitello ovi compositæ, multùm probantur, ut & *Ptisana* hordeacea; pulmenta qvoq; ex amygdalis pineisve, aut qvæ vulgò confici solent amygdalata. Neonymphis, qvibus Tabes dorsalis imminet, gratissimum erit ferculum, qvod illis parat *Zac. Lusit.* ex vitellis ovorum lento igne calefactis, asperso pauxillo vini & momento sacchari: In horum autem exhibitione probè notandum effatum *Hipp. 2. aph. 7.* τὰ ἐν πολλῷ χρόνῳ λεπτυνόμενα σώματα νωθρῶς ἐπανατρέφειν δεῖ: τὰ δ' ἐν ὀλίγῳ ὀλίγως, ne ægrum ciborum copiâ suffocemus.

58. Potus, qvi in marasmo torrido cibum, monente *Plempiô*, præcedere debet commodissimus juxta *Galen.* vinum erit, non vinosum, qvod siccandi vi nimis noxium, sed ὀλιγοφόρον, qvod spiritus & calorem fovet, promtè ad Cor penetrat, aqveâ humiditate sqvalorem temperat, nec crassitie suâ poros & meatus corporis obturat. Tantò autem melius siccitatem infringet si adjiciantur Tincturæ violarum, borraginis aut similes. Falsò *Merc. l. 3. Cons.* affingit *Galeno* ac si penitus vinum improbasset, qvi tamen *l. de Mar.* frigido Marcore & syncoposo laborantibus utilissimum esse asserit. Ejus vices supplebit *lac*, convenientissimum naturæ alimentum & ἁρμόζον τοῖς φθινώδεσι καὶ παρὰ λόγον ἐκτετηκόσι dicente *Hipp. 5. Aphor. 64.* præcipuè *muliebre* ex ipsa mamma exuctum, qvod *Herodoto* magis arrisitc; ujus usu aliqvot restitutos se vidisse testatur *Platerus*, ex iisqve unum non solum convaluisse, sed etiam tantas vires recepisse, ut ne lac sibi imposterum deficeret, nutricē de novo imprægnârit, scribit *River. in praxi.* Qvi autem tale ceu pueris exhiberi sibi recusant, utiq; ceu asinis asininum dare ipsis convenit, ut *Galeni* verbis uti liceat. Qvæ verò in lacte sumendo conditiones observandæ perseqvitur *Solen. 1. Cons. 8. Sept. in Anim. l. 6. Jul. Cæs. Claud. App. de ing. ad inf. s. 8.* Pauperculis aqva etiam saccharata propinabitur, aut mulsa, nisi febris obstet.

59. Ea qvæ geruntur velut in compendio docuit *Epiph. Ferd.* ajens: *Inter cætera quoq; qvæ maximè maciem arcent, sunt somnus longus, gaudium, lætitia, qvies: è contra, curæ, sollicitudo, anxietas, & nimia Venus corpora siccant.* Leve aliqvod exercitium admittit *Trinc. l. 3. Cons.* qvod calorem nativum excitet, qvod commode sub umbra mali institueretur: Nam Melapiorum umbras ob gratam humiditatem Tabidis perutiles tradit *Columella.* *Galenus* nec incedere ægros permittebat, sed super linteis in balneum inferebat, ne si ipse, inqvit, se moveret, tùm siccaretur, tùm anteqvam commodũ esset, exolveretur. Somno etiam longiori indulgendum: *per somnum enim*, ait *Septalius*, *vires instaurabimus, & corpus siccatum humectabimus, & coctionem in ventriculo accelerabimus.* Animi motus, ut vulgò audiunt, vel potius motus corporei affectus animi comitantes, dicente *des Cartes*, omnes nocent corpori, si valdè violenti sunt, idcircò vitandi, aut ad moderamentũ reducendi, lætitiaq; mediocris semper, qvantũ possibile, fovenda, ac spe optimâ nutriendus æger. Veneri ipsis interdicere supervacaneum erit, cum absq; dubio semper langveat fascinũ.

60. Extrinsecus occurrunt post aërem, de qvo suprà sufficienter actum, *Balnea & lotiones*, qvæ propter actualem humiditatem insigni virtute desperatis ægri rebus subveniunt, & ea propter studiosissimè à *Galeno 7. 10. & 11. method.* pertractantur, qvi tamen lavandi modus Priscorum, uti eum describit *Cæl. Rhodig*, nostrâ ætate exolevit penitus. Deportari autem debet æger super sindone in solium aqvæ dulcis temperatæ, & modo elevando modo demergendo in aqvâ tamdiu blandè dimoveri, donec color cutis rubescat, juxta *Trincav.* vel intumescat, ad mentem *Zacut. Lusit. & Const. Afric.* Ut autem frigidæ postea immergatur, cum laudato *Lusitano* dissvadeo; potius linteis mollibus ac spongiis calentibus lenissimè detersus, ad grabatulum referatur, & linimentis resumptivis delibutus, postqvam per horam qvievit, cibetur.

61. Excretiones deniq; ut ritè procedant, procurandum; ideoq; alvus segnior ex naturâ morbi clystere blandè humectante sollicitãda, non pharmacis irritanda, ne profluvium aliqvod ob naturæ infirmitatem oboriatur: qvod lethale in tabidis declaravit *Hippocrat.*

62. Pharmaceutica etiam auxilia solatio erunt decumbentibus, qvibus potissimum Cordis virtus ad obsistendum infensi hostis machinationibus adaugetur. Evacuantia autem cujuscunq; generis

vix

vix aut certè summâ circumspicientiâ adhibitâ usurpanda: nec n. tabidis alvus temerè movenda, ex *Heurnio*, nec purgantia membris exiccatis conveniũt, ex *Mercuriali*, ideoq; medicina munus τῆς προσθέσεως potius, qvàm ἀφαιρέσεως exerceat, & Medicus de confortando & alterando magis sollicitus sit, nec audiat *Poterium*, malè refrigerando humectando, &c. mederi, absq; fundamẽto clamitantẽ. Qva in parte inservient ei varia medicamenta simplicia & composita, Intrinsecus & extrinsecus administrata, cordi inprimis dicatâ & temperie suâ moderatâ gratissima, qvorum Catalogum videas apud Autores *Senn. Morell. Gruling. Macas.*

63. Pauca in scenam producemus ex immenso illorum numero longo usu approbata. Sed mirari prius subit, qvî ille apud *Panarolam Pentec. 2. Obs. 36.* devorato citrio malo qvatuor libras pendente, qvod sanus conficere vix potuisset, convaluerit. Cor recreare ac roborare mala citria ab omnibus cõceditur, sed nec *Dodonæo* negatur, carnem eorum albam, qvâ ista prægrandia mala abundant, ut patet ex *Ferr. Hesper.* difficilimè concoqvi: sed qvomodo debilis emaciati ventriculus hoc digessit? An in hoc verificatur illud *Gal. comm. 2. aph. 38 qvæ libenter & magnâ cum voluptate assumimus, ea arctiùs complectitur, omniq; ex parte appressus concludit & retinet ventriculus, atq; multò faciliùs concoqvit?* An fortè assvetus erat comestioni citromalorum? nam τὰ ἐκ πολλοῦ χρόνου συνήθεα, καὶ ἢ χείρω, ἧσσον ἐνοχλεῖν εἴωθε, ex *Hippocrate.* An maligna qvædam qvalitas malô ortũ dedit, cui adversantur mala medica secundũ *Diosc. Gal. Matt.* Ex citriis qvidem parata, veluti sunt Syrupi, Condita, Essentiæ ac præprimis *Essentia citri liqvida Prævotij* ex toto malo confecta, calculo meo approbo; cruda verò ingurgitare, & in tantâ qvantitate, svasor ero nemini.

64. *Nux Indica* speciatim in hoc affectu probatur, eamq; medicamentis, qvibus extenuata corpora refocillantur, cum utilitate addi tradit *Matthiolus: Lætiore n. inqvit, saginâ corpus reficit, idcircò strigosas mulieres mirum in modum impingvat & ad crassitiem reducit;* qvem effectum in fœmina Veneta comprobatũ vidi, qvæ macilentissima cum esset, esu & usu solius nucis hujus habitior, torosior ac formosior evasit. *Specificum stomachicum* suum deprædicat mirè *Poterius*, qvod interdum solùm cum rosarum conserva porrexit, interdum hoc decoctũ addidit, qvod ℞ it Lign. sassafr. ℥ij. Chin. el. ℥ß. Fol. melis, pimp. borrag capill. ♀ is ãa Mj. Fl. viol. Uv. pass. Anis. ãa p. j. li-

qvir.

qvir. ℥ß. in s. q. brodii Caponis. Nec minori encomio proseqvitur *Antihecticum* suum.

65. A *Minderero* petes *Pulverem* ejus *refectivum* aliũmq; à *Mynsichto*, *Morsulos regios*. *Rotulas Imperiales* vel *Cordiales Fernelius* suppeditabit *Antidotum analepticam*. *Aqvam pingvefactivam* perutilem hauries ex *Hist. Epiph. Ferd.* aut è *Praxi histor. Zacuti Lusit.* *Aqvam destillatam sangvinis porcelli* ratam habet famigeratissimus Chymiater *Joh. Michaelis*, *nostræ Facultatis Decanus* celeberrimus, ut & *Aqvam ex ostreis* elicitam. Nec minus probat *Aq. contra consumtionem Hartmanni*. *Liqvor Perlarũ* in confortando omnẽ absolvet paginã, ut & alia è margaritis & coralliis cõcinnata, qvæ cuncta intrinsecus assumẽda erũt.

66. Extrinsecus Cordi aliisq; membris, qvêis necessarium visum fuerit, adhibebis fomenta corroborantia & humectantia, unguenta, aut, qvæ potiora reputat *Heurnius*, linimenta è medicamentis appropriatis concinnata. Totum corpus, & spina dorsi potissimum, illinitur utiliter *Ungvento resumptivo Fernelij*; si Marasmus fuerit torridus, sin minus, virtus ejus calefacientibus nonnihil acuenda. De clysteribus infundendis *Solenandri* placet sententia ajentis: *Singulis tribus vel qvatuor diebus*, (vel etiam sæpius) *injici debet clyster*, *qvi humectet & fœces eluat. Fieri debet is ex jure carnium vel decocto hordei, cui dulce oleum vel butyrum vel saccharum admisceatur*. In parvâ autem qvantitate immittatur, qvò diutius retineatur, nec copiâ suâ naturam ad celerem excretionem solicitet.

67. Balnea, de qvibus & suprà dictum est, fiant ex lacte, svadente *Zacuto & Tilemanno*, vel alterentur herbis aut radicibus aliisq; hum ectantibus & roborantibus, qvorum descriptioni non ampliùs immorabimur. Ex qvibus generatim jam propositis Medicus suâ prudentiâ decernat, qvæ speciatim ægris ex usu sint, magisq; arrideant, qvâ qvantitate etiam, qvando & qvomodo sint usurpanda, talia enim hic definire impossibile prorsus mihi videtur: nam non in cibis duntaxat exhibendis, sed in medicamentis qvoq; ordinandis observanda est regula ista *Hippocratis 1. aph. 17.* δοτέον δέ τι καὶ τῇ ὥρῃ, καὶ τῇ χώρῃ, καὶ τῇ ἡλικίῃ, καὶ τῷ ἔθει. Nos verò in hâc dissertatione non Petri aut Pauli sed hominis Marasmo consumti curationem tradimus.

68. Deniq; mentio qvoq; facienda curationis magneticæ, qvam tradit *Hartmannus in praxi Chym.* Cocto sc. ovo in urina ægroti ac in formicarum acervo sepulto, qvod fundamentum suum ex magia naturali rerumqve sympathia petit, nec penitus negligendum secretioris Medicinæ studiosis rectè cẽsetur, tametsi nõ semper ejus manifesta reddi ratio possit. Et hæc hâc vice sufficiant, reliqva, qvæ dici aut disputari de hac materia qveunt, ne disputationis limites transgrediamur, ipsi conflictui reservamus.

FINIS.